

Cimleve

JÓGYERMEKEK KÉPES HETILAPJA

Főszerkesztő: BENEDEK ELEK

TARTALOMJEGYZÉK:

Virág a virágok közt	161
Az oroszlánbőrbe bujt szamár. Irta: Radó Antal	162
Az öt cica. Mese. Irta: Zsoldos László	162
Hires erdélyi magyarok. A két Wesselényi. I. köz- lemény: A „vasember“. Irta: Benedek Elek .	164
Hancika varrni tanul. Gyermekesintalanság . .	166
Mikor a kis harang szól. Mese. Irta: Nászai Elza	168
Mesefolyam. Irta: Balázs Ferenc	170
Tamás érdeklődik. Csevegés	171
Az ezüst forint. Mese. Irta: Váradí Antal . . .	173
Károly meg Lóri. Elbeszélés. Irta: Székely N. .	175
Két kis madár. Vers. Irta: Fidor József . . .	176

A

gyermeknek legkedveltebb lapja, a

Cimbora

eddig az első betűtől az utolsóig olvasnivalót adott a gyermekeknek, mert a lapnak nem volt

hirdetése

A lap elterjedtségét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy minden eltelt

hét

az olvasók táborának hatalmas növekedését jelenti. A lap kiadóhivatala most elhatározta, hogy a mai

napig

fennállott rendszert megváltoztatja és az Erdély-szerte elterjedt gyermeklapba, amelyet ma már minden gyermek a kezében

tart

hirdetéseket is vesz fel.

A Cimbora

tartalma ezzel nem fog kisebbedni, mert milyen mértékben nő a lap

hirdetése

olyan mértékben nő annak terjedelme is.

A kereskedőknek

megfizethetetlen

értékű a Cimbora hirdetése, mert az egész Erdély, sőt a külföld lakossága is olvassa.

**RENNER TESTVÉREK
ÉS TSAI BÖRGYÁR r.=t.**

CLUJ (KOLOZSVÁR)

GYÁRT ELSŐRENDÜ

GÉPSZIJAKAT

Gödör szerzés! Gyors leszállítás!

Garanciát vállalunk!

Tartós és izléses cipők

a Halász Mór r.=t.-nál kaphatók Szatmáron!

TASNÁDY GYÖRGY

díszműlakatos

Careii-Mari (Nagykároly) Str. Vas.

Lucaciu (Majthényi-u.) 14. szám.

Készít mindennemű iparművészeti és díszmű tárgyakat, karos- és asztali lámpákat, villanycsillárokat, virág- és szalonszalkákat, írókészleteket, hamutartókat, művészi kivitelű bútor- és épületvasalásokat stb.

Elvállal bármiféle lakatosmunkát, autogénhegesztést, gépek, csillárok, mindenféle fémtárgyak javítását, tisztítását és újraszínezését.

Rókát

és más szőrmét

felelősség mellett

fest az

UNIO

Kolozsváron.

**Szúcsőknek
árkedvezmény!**

Valódi békeminőségű aszbeszt fedő

 PALA

kapható igen jutányosan SCHWARTZ TESTVÉ-
REKNÉL, Strada Decebal (Kölesey-u.) 37. szám.
Kész fedéseket helyben és vidéken vállalunk!

Gyapju-, selyem-, pamutkelmét,
fonalat, szőrmét fest és tisztít a

„Kristály“

gőzmosó és kelmepestőgyár CLUJ. Telefon 500.

Pósta csomagok pontosan szállítat-
nak! — Kereskedőknek tömegáru-
nál árkedvezmény! — Képviseletek
vidéki városba kerestetnek!

ZEA első román

E krétagyár Cluj.

A Papir- és füszerkereskedők figyel-
mét felhívja az iskolai saisonra.

A

Cimborára

előfizetéseket
felvesz Erdély
minden könyv-
kereskedője!

Az összes iskolákban használt tankönyvek,
 füzetek, rajztömbök, papir, író- és rajzszerek
legolcsóbban HUSZÁR könyvkereskedésében szerezhetők be!

BÉKEBELI MINŐSÉGŰ ÚJ!

Gabonás-, lisztes-, gyapju- és szalmazsák.

Vizhatlan ponyva, napellenző, roletta- és madrac-vászon.

Afrik, seegrasz, bútorrugó, önműködő rolettarudak. — Zsineg- és jutaheveder

minden méretben és mindennemű kárpitos kellékek. Befőttkötöző
és minden másnemű zsinegek 2/0 T—2/32 L-ig minden számban.

Zsákvarró kendercérna és cipészfonal, továbbá többféle minőségű
használt zsákok nagy választékban a legolcsóbb árban kaphatók

Glücklich Bernát és Fia cégnél Piața Victorie (Deák-tér) 27.
sz. Plébánia-épület. — Telefon 521.

A Cimbora azt üzeni:

**Ha finom
cukorkát
akartok:**

kérjete Melissát

Eredeti Wolfner

gépszijak

minden méretben

kaphatók

**BRAUN és LÁSZLÓ vaskereskedésében,
Szatmár, Piata Victoriei (volt Deák-tér) 9.**

A Szatmári Leszámitoló- és Kereskedelmi Bank r.-t.

Alaptőke 10 millió leu. — Tartaléktőke 1 millió leu. — Takaréketét állomány 45 millió leu.

Bármely összeg erejéig fizetéseket vállal:

Bukarestben és bárhová LEUBAN, Bécsen keresztül bárhová OSZTRÁK
KORONÁBN, Prágán keresztül bárhová CSEH KORONÁBAN, Berlinen
keresztül bárhová MÁRKÁBAN, Fiumén keresztül bárhová LIRÁBAN,
— Budapesten keresztül bárhová MAGYAR KORONÁBAN. —

Vesz és elad mindennemű idegen pénzeket és amerikai chequeket bevált.

Kölcsönöket legelőnyösebben folyósít.

A Generala bukaresti biztosító társaság, valamint az Assicurazioni Generali triesti biztosító társaság főügynöksége.

Betéteket könyvecskére és folyószámlára gyümölcsöztetésre elfogad
és azokat kívánatra azonnal bármikor visszaad.

Fiuk!

Lányok!

A Cimborát

olvassátok,

szeressétek,

terjesszétek!

Aki elő akar fizetni a Cimborára, az írjon egy levelező-lapot Szatmárra, a
Cimbora kiadóhivatalának címezve és a következő vasárnap már kezében a lap.

A lap egy negyedévre negyven leuért jár.

Felolós szerkesztő: Dénes Sándor.

**Kiadó a Szabadsajtó Könyvnyomda és Lapkiadó r.-t.
A szerkesztőbácsi postája Satu-Mare (Szatmár) Eötvös-u.
4. sz. alá címezendő. - A közlésre szánt kéziratok Benedek
Elek címére, Kisbaczon, u. p. Nagybaczon, Háromszék-m. küldendők**

Cimbora

JÓ GYERMEKEK KÉPES HETILAPJA

Főszerkesztő: Benedek Elek

Virág a virágok közt.

Az oroszlánbőrbe bújt szamár.

— Mese. —

Olvasta egy szamár a szép mesét,
Hogy egyik őse abba' fáradt,
Hogy megrémüljön tőle minden állat,
S egy oroszlánna' vette föl mezét;
De nem húzhatta a komédiát,
Mivelhogy elbőgvén egy pár »i-á!«-t,
Látták, hogy ő csak »talmi«-vad
S jól elporolták e miatt.

Gondolkozóba ejté a csacsikat.
«Ilyést, — szól végre, — majd én is teszek.
Ősöm kudarca engem meg nem ingat —
Ügyetlen volt ő: én ügyes leszek!
Ha majd egy mukkomat se hallják,
Kilétemet hogy' sejténék a balgák?
S nem fényes délbe jövök ide én,
Hanem csak szürkületnek idején.
Így majd a tréfa sikerül bizonynyal
S láttamra, hahhah! szétfut mind iszonyjal!»

És diktum-faktum, tervét végrehajtja,
Oroszlán-bőr van íme rajta,
S jöttén az est-homálynak
Közéje ront a nyájnak.
Olyan találó s hű a maszkja,
Hogg mind a barmot megriaszítja,
Sőt még a pásztor is szepeg.
De nem ijednek meg az őr-ebek,

S rárontanak a vélt állat-királyra.
Most bög már, most már hangzik az »i-á«-ja,
Melyről megismeri a nyájnak őre,
De késő! Mert mire az odaer,
A sok kuvaszt elverni tőle,
Szegény szamárka csupa vér!
Ugy össze volt karmolva és harapva,
Hogy nem maradt testének egy darabja,
A mely ne kívánt volna irt.
Eltelt egy hónap, a mig járni bírt.

»Oh, — jajgatott — a földön nincs igazság!
Büntetlenül feszalg a gázság,
S nekem e tréfa — mert csak tréfa volt! —
Mily szörnyüképen a torkomra forrt!
Oroszlán-külsőm látszat volt csupán,
Ölés meg rablás sohse' volt hibám,
És mégis...! Ah, be rossz világ van!»

»Nem jajgathatnál ostobábban,
Szólt most a pásztor. — Jó voltod mit ér,
Ha a világ mely külsőről ítél,
Joggal nem hisz terólad olyat;
Azért szavam jól meglatoljad:
E földön nemesak az fontos dolog,
Hogy jó légy; annak kell feltünnöd is.
Külömben, bár nincs semmi bünöd is,
Megtépnek a komondorok!

RADÓ ANTAL.

Az öt cica.

Irta: Zsoldos László.

Gyermekkoromban sokat tanultam, kitűnő diák voltam és bizony meglehetősen nagyra is voltam a tudományommal. A molnár-utcai házban, a melyiknek a földszintjén laktunk, az udvaron mindig (ha csak kicsit is jobb idő volt) léhaskodott egy-két gyerek; golyóztak, gomboztak, katonásdit vagy fogócskát játszottak, mindaddig, a míg csak Léni, a hordónyi kövér házmesterné, illetőleg finomabb szóval „udvarhölgy“ elő nem gurult a lépcsőházból a nagy söprűvel.

— Tu verfluchte hancsihider, mensztek be lakáspa mintyár! — vagy ehez

hasonló csatakiáltás meg a velejáró hadonázás közt széjjel nem kergette az eleven lurkóhadat.

Én méltóságomon alul való dolognak tartottam, hogy tiszta jeles tanuló létemre belevegyüljek a gyerekek hancurozásába és éppen ezért sohasem jártam ki közéjük az udvarra játszani. Azok többnyire rossz diákok voltak s én akkoriban semmit sem néztem le olyan mélységes göggel, mint ha valaki rossz bizonyítványt, vagy időnkint éppenséggel intést vitt haza az iskolából a szüleinek.

Van is benne valami — azt mondom

még a mai eszemmel is, csakhogy természetesen nem szabad annyira túlzásba vinni a dolgot, mint a hogy én tettem. Én az örökös tanulástól meg a sok jelestől már majdnem teljesen elfelejtettem, hogy hiszen tulajdonképp én is még csak gyerek vagyok, akire bizony minden tudománya mellett is alaposan ráfér a játék. Dehát én nem akartam játszani, sőt ugyyszólván barátokozni sem volt kedvem ezekkel a szeleburdi fiukkal. Csak amugy félvállról beszéltem velük, ha valamelyikük megszólított, s egyébként, ha találkoztunk, vagy ha az udvaron találtam őket, amikor hazajöttem az iskolából, hát éppen csak azt mondtam nekik, hogy:

— Szervusz! — aztán méltóságteljes komolysággal tovább mentem. Mintha nem is magamfajta gyerekek lettek volna, hanem valami alacsonyrendű lények.

Ki tudja, mivé nem fejlődött volna még bennem ez a nagy büszkélkedés, ha egy véletlen eset egyszerre gyökeresen meg nem változtatta volna a természetem.

A szomszédunkban ugyanis valami könyvkötő család lakott, és azoknak volt egy nagy, vörös-foltos macskájuk, a „Flóra”. Nahát egyszer ez a vörös Flóra öt inczifinczi kis vaksi cziczát kapott ajándékba a macskagolyától, és ez az öt inczifincsi, esetlen, kis vaksi czicza olyan édes volt, a hogy mind az öten körben álltak a könyvkötőék ajtaja előtt, hogy a gyerekek egyszerre abbahagytak gombozást, golyózást, fogócskát, katonásdit, mindent és órák hosszat ácsorogtak vagy guggoltak a könyvkötőék ajtaja előtt, a vaksi cziczuskákban gyönyörködve.

— Miau, miau! — nyávogtak a szegény piczikék, és ámbátor éppen nem volt hideg időjárás, dideregve álltak az ötös kört, majdnem egymáshoz simulva.

Én első nap a jeles bizonyítványomhoz mért közömbösséggel fogadtam az öt cica hírét, hanem másnap délutánig a kis hugom már annyi kedves apróságot mesélt felőlük, hogy rászántam magamat és én is odaálltam a többi fiu közé, bámolni a csöpp kis állatokat.

És ahogy ott állunk és nézzük őket, egyszerre mind az öt picike cica mintegy

taktusra elprüsszentette magát (mondom, hogy fáztak szegények). Ez még nem lett volna semmi, csakhogy mivel még nagyon incuskák és gyöngék voltak, az ötszörös prüsszentés erejétől egyszerre mind az ötöcskén elszédültek és a szó szoros értelmében fölfordultak.

Na, ez már igazán nagyon mulatságos dolog volt és mindnyájan nagyot neveltünk rajta. És amikor már vége lett a nevetésnek, akkor Pista (harmadik gimnazista a földszint 2-ből, mintha ma látnám, fénylű feketeszemű gyerek volt) minden bevezetés nélkül, de jó hangosan megszólalt:

— Haha, fiuk, ezek is úgy jártak, mint a Szabó Pali.

— Mint én? — fordultam feléje álmélkodva, mert hát engem hívtak Szabó Palinak. — Aztán már miért, te Pista?

— Azért — somolygott rám szinte gunyosan a fénylő fekete szemével amaz — *te is épp így megszédültél, Pista, a saját prüsszentésedtől.*

Elhallgatott. A többi gyerek vihogott egyet, hanem azért egyikük sem értette meg a célzást. Én azonban megértettem, hogy az eleven eszü fiu megjegyzése azt jelenti, hogy ne szédülj meg sohasem a saját prüsszentésedtől, a magad tudásától, érdemeitől, vagy sikereitől, mert akkor semmivel sem leszel külömb ennél a gyámoltalan, esetlen öt kis vaksi cziczánál.

Megértettem és bár ezentul sem gombozással meg fogósdival loptam a napot, hanem azért ettől fogva sohasem voltam büszke többé a saját tudományomra és minden társammal épp oly barátságosan állottam szóba, mintha egy nagy bölcseséget tanultam volna Pistától s az öt kis cziczától.

Hires erdélyi magyarok.

A két Wesselényi.

— IRTA: BENEDEK ELEK. —

I.

A „vasember“.

Berzsenyi Dániel, a 19-ik század hajnalának erős magyar lelkű költője nem nagyított, amikor idősebb Wesselényi Miklóst, a nagy Wesselényi apját, sasnak és Nubia párducának magasztalá. A *vasember*-ben — így nevezték kortársai — az indulatos, erőszakos természettel a legszebb, a legnemesebb tulajdonságok egyesültek, s magasan kiemelkedett a 18-ik század alkonyán s a 19-ik század hajnalán élt, többnyire idegen nyelven beszélő, idegen ruhát viselő főnemesek seregéből. A „vasember“ lelkes pártolója volt az ébredő magyar irodalomnak és művészetnek, különösen az akkor oly annyira megvetett színiészetnek.

Magyar földön még hire sem volt a lóversenyeknek, — ezt később Széchenyi, a „legnagyobb magyar“ honosította meg — s a vasember a lóidomítás, a lónemesítés terén csudát művelt. A zsigódi ménesnek világhire volt. Nagy hire volt lovasbravurjainak is. Egyszer közönséges parasztszekérbe fogatott négy paripát, maga ült az elősaroglyában, háta mögött a vendégei. Közéje csapott a tüzes paripáknak, azok szédítő vágatással rohantak a Szamos felé, aztán egyszerre csak a „vad Wesselényi“ (mert így is nevezték) a vágató paripák közé dobta a gyeplőt. Nem csuda, ha a vendégek azt hitték, hogy a „vad Wesselényi“ megőrült. Pedig nem tett egyebet, csak meg akarta mutatni, mit művelt a lóidomítás terén. Meg is mutatta. Még csak néhány lépésre voltak a paripák a Szamos partjától, akkor Wesselényi éleset füttyentett, s a paripák abban a pillanatban reszketve álltak meg.

A „vad“ Wesselényi féktelen, szilaj természetét jótékonyan ellensúlyozta szelid lelkű felesége, Cserey Heléna. Igen érdekes, s jellemző a „vad“ Wesselényire e két ellentétes természet frigyének a története. Hallja egyszer Wesselényi egyik barátjától, Cserey Farkastól, hogy az ő hugát, Helénát, kedve ellenére apácának szánták a szülei. Wesselényi sohasem látta Cserey Helénát, s ime, egy sötét éjszakán elrabolta a nagyszabeni zárdából és annak rendje s módja szerint feleségül vette. Ebben a „rablásban“ a legnemesebb részvét vezette a „vad“ Wesselé-

nyit, de bármi vezette, igazi angyalt rabolt el, aki szelid, jóságos, tüdő lelkével jótevően mérsekelte az ő szilaj, bővérű indulatait.

A zsigódi várkastélyban valósággal feltámadt a régi lovagkor. A cselédek fegyveresen jártak, s ágyuk torkai ásitottak az udvaron. A várkastély tele vendégekkel. Messze földről is jöttek a vendégek, sokan csak azért, hogy színről-színre láthassák és csudálhassák a világhires zsigódi ménest. A régi lovagkor azonban nemcsak erényeivel, de hibáival is feltámadt a zsigódi várkastélyban, s a kastély urával hirtelen lobbanó természete oly nagymértékű meg gondolatlanságot követelt el, ami megbüntetlenül még a 18-ik század alkonyán sem maradhatott.

A zsigódi kastélytól nem messzire volt a gorbói kastély, melynek gróf Haller János nyugalmazott kapitány volt a gazdája. Tűz és víz volt a két ember. Testben, lélekben merő ellentét. Wesselényi gyűlölte a kis természetű, csunya képű Hallert. Nem a kis termete, nem is a csunyasága miatt. Azt gyűlölte benne, hogy magyar létére a „bécsi udvar“ embere volt. Mind erősebben és erősebben fajult el köztük az ellenségeskedés, mikor aztán „megtelt a pohár, kapta-fogta magát Wesselényi egy fegyveres és trombitás emberét a gorbói kastélyba küldte s általa hadat üzent a grófnak.

Haller gróf sokkal jobban ismerte a „vad“ Wesselényit, semhogy tréfára vette volna a hadüzenetet. Nagyhirtelen felfegyverezte cselédeit, egy nála tartózkodó, szintén nyugalmazott kapitányra bízta a várkastély védelmét, ő maga és felesége azonban nem várták be az ostromot. A gróf egyenest a katonai parancsnoksághoz sietett jelentést tenni, a grófné pedig, aki sokáig udvarhölgy volt, Bécsbe utazott, bepanaszolni Wesselényit a császárnak magának. Alig hogy elmenekült a grófi pár, Wesselényi megjelent seregével a várkastély kapuja előtt. Még ágyuja is volt ennek a seregnek. Az ostrom nem sokáig tartott. Wesselényi vitézei hamarosan betörték a kaput, a kastély falain is széles réseket ütöttek, s okosabbat nem tehetett a „védő sereg vezére“, fehérszászlós békeköve-

IDŐSEBB WESELÉNYI MIKLÓS

ket küldött Wesselényihez. Feltétlen megadást kívánt Wesselényi, s mit tehetett a kapitány? – feltétlenül megadta magát. Erre Wesselényi seregének egy része nagy zeneszóval bevonult a várba, a másik része pedig összefogdosta a gróf embereit, Zsibóra kísérték szegényeket s ott bebörtönözték. Ez még semmi. A várkastély nagytermében összeült a „hadbíró-ság”, s a gorbói várkastély vezérét a bíróság elé vezették. Ennek már fele sem volt tréfa. Wesselényiné sirva kérte urát, hogy bocsássa szabadon a vezért és embereit, s végre a „vad” Wesselényi megadta magát a – női könnyeknek. A gorbói várkastély vezérét megdicsérte vitézségéért, megígérte, hogy a kastélyban a károkat megtéríti, s egyben a vezért embereivel együtt szabadon bocsátotta.

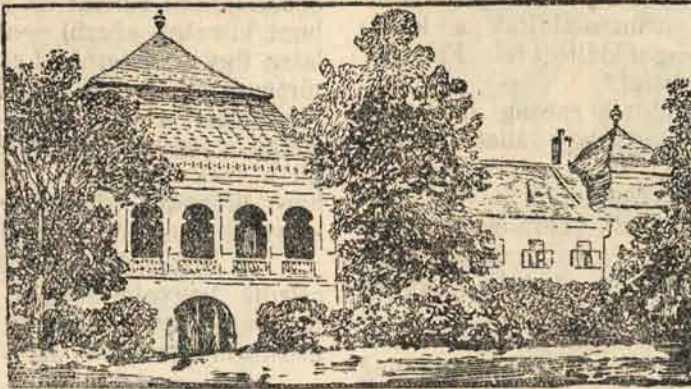
De hiába, a meggondolatlan cselekedet szomorú következése nem maradhatott el. A gróf és a grófné panaszára katonaságot küldtek ki Zsibóra, elfogni a „vad” Wesselényit. Valóságos hajtóvadászatot rendeztek Wesselényi ellen, ki – idejében értesülvén az elfogató parancsról, – kezdetben a vadaskertjében húzódott meg, aztán Dátosra menekült egy közeli rokonához, itt találtak rá. Kora reggelen bekopogtattak ajtaján azzal, hogy valakinek sürgős beszéde van vele. Wesselényi reggeli öltözetben nyitott ajtót, de bár nem gyanított rosszat, karddal jelent meg a küszöbön. Karddal, melyet még éjjel sem szokott elhagyni. Körülnézett, nem látott senkit. Akkor lelépett a lépcsőre, mely a pitvarba vezetett. E pillanatban egy katonatiszt lépett elő, a nyomában katonák.

– Ön foglyom, szolt a tiszt.

Wesselényi szót se szólva markolta meg kardját, s védekezve húzódott vissza szobájába. Ott heverték az asztalon acélpisztolyai: ezért húzódott visszafelé. Am a lépcsőn rá lépett hosszú hálóköntösére s hanyatt esett. Nosza, nyomban megragadták a császár pribéklyei, megkötözték, kicipeltek az udvarra, ott hosszú kötéltre fogták, két lovas katona közre vette s úgy hurcolták a legközelebbi állomásig, ahol szekérre tették. Így vitték be Kolozsvárra a vasembert.

Amikor Kolozsvárra értek, ott volt Wesselényiné is két gyermekével. Mind a két gyermek – ravatalon. Annyit sem engedtek neki, hogy halott gyermekeire egy búcsupillantást vehessen vitték tovább, egyenest a hirhedett kufsteini várba. Ennek börtönébe záratta József császár a „kalapos király.” (Ez volt József császár

szár magyar „cime”, mivelhogy nem koronáztatta meg magát.) Szűk cellába zárták a vasembert, a szűk cella ajtaján kicsiny ablakocska, ezen szűrődött be gyér villágosság. Közöséges rabként synylődött, de ez őt nem törte meg.

A ZSIBÓI KASTÉLY

kiszólt az ablakocskán s kérdezte a börtön-
őrt: – Mi ujság?

– Most hoztak várfogságba egy kutya
magyart, válaszolt a börtönőr.

E pillanatban Wesselényi hirtelen-váratlan kinyult az ablakon, mellen ragadta az őrt, hatalmasan megrázta, aztán olyat lóditott rajta, hogy legurult a lépcsőn.

Képzeltető, hogy ezután az eset után mily gyöngéden kezelték a vasembert.

Négy esztendeig nőtt a por a szűk cellában, s a porral a vasember testi és lelki szenvedése, de a szigorúság enyhítését vagy éppen kegyelmet kérni? – nem, azt nem tette a vasember. Akkor aztán megnyílt a börtön ajtaja. Nem magától: a hűséges feleség járta ki. Amint hazája földjére lépett s újra szivhatta hatalmas tüdeje a honi levegőt, mintha csak álom lett volna a négy esztendei szenvedés: feledte rab-ságát, a méltatlan bántalmakat, az maradt, aki volt – a vasember. Repülve-repültek gyorslábu paripái a zsibói kastély felé, oldalán a szelid-lelkű nő, aki a négy esztendei bús özvegységben nem engedte át magát a hiábavaló sopánkodásnak, de csudát művelt: rendben tartotta a gazdaságot, emelte annak jövedelmét s megtartotta, tovább fejlesztette a világhírű zsibói ménest. Volt ebben a ménesben egy ló, a neve – *Filozof*. Csupa tűz és okosság volt e ló, Wesselényi legkedvesebb paripája. Wesselényiné, amíg az ura börtönben szenvedet, senkinek sem engedte meg, hogy a paripára üljön. De nem is engedte meg az okos állat, ha kíváncsiságból néha megpróbálták ezt. Amint a kocsí befordult a várkastély udvarára, Wesselényi nem a kastélyba sietett, de egyenest az istálló felé. *Filozof*, ahogy meghallotta közeledő gazdája hangját, hegyezni kezdé fülét, megfordítá nyakát s a belépő Wesselényit vidám nyerítéssel üdvözlé. Szaladva szaladt Wesselényi kedves lovához, meghatottan simogatta, ölelgette, aztán

megnyergelte, rája pattant s a mindenfelől összetódult falusi nép, az ünneplő ruhába öltözött cselédség lelkes örvendezésétől kísérve vágatott ki a szabadba, benyargalta a rég nem látott kedves vidéket, mikor aztán visszatért az udvarra s leszált, a ló nyakára borult, megcsókolta s míg szeméből sűrűn omlottak a könnyek, mély megilletődéssel kiáltott fel: *Filozof! Te sorsommal kibékítettél!*

Ime, a vasember, akit a rabság meg nem tudott hajlítani, meghajolt egy állat hűsége előtt.

A zsidói kastélyban feltámadt a régi élet. *Wesselényi a régi maradt.* Természete hajszálynit sem változott: épségben maradt meg van természete, de épségben maradt szívének nemessége is.

Az 1789-ik év végén szabadult ki börtönéből Wesselényi. A következő évben halt meg József császár, hazakerült Bécsből Szent István koronája, s 1791-ben megnyílt az erdélyi országgyűlés is. Itt két párt állott szemben egymással: az udvari és az alkotmányt védő párt. Ez utóbbinak a vasember volt a vezére. Természetesen, sok borsot tört az udvari pártiak orra alá kiméretlen szókimondásával. Egyszer rendre is utasította az elnök, még pedig e bántó szavakkal:

– Ugy látszik, Szolnokmegye követje elfeledkezett a mult időkről, melyek alatt távol kellett lennie.

„Gyengéd“ célzás volt ez a kufsteini börtönre. A vasember kardjára csapott, bősziült oroszlánként rohant az elnök felé. A megdöbbenet követek közül senki sem merete mérsékletre figyelmeztetni. Lesütött fejjel várták a történelmőket. Siri csend volt. Az elnök ösztönszerűen a szék másik oldalára kezdett húzódni, s amikor Wesselényi odaért, már alig ült a szék legszélén. Wesselényi megállt. Néhány pillanatig küzdött magával. Akkor aztán kinyújtá balkezét s az elnök vállára tette:

– Értettem, mondá folytott hangon, mire célzott kegyelmességed – értettem. Azonban jegyezze meg: *engemet József császár szenvedni megtanított, de félni nem!*

„A végszavakat – írja Kemény Zsigmond – oly mennydörgő s oly mély hangon csapta az elnök fejéhez, hogy az elcsüggedt terhök alatt, míg a gyűlés felvillanyoztaték s kitörő helyesléssel adott elégtételt a gyöngédtelenül megtámadott és magát rendkívüli szenvedélye mellett is, a végpercekben mérsékleni tudó képviselőnek.“

(Jövő vasárnap folytatjuk.)

Hancika varrni tanul.

Istenem, Istenem, hogy telik az idő. Akár hiszitek, akár nem, már Öcsike hugocskája, Hancika is akkorára nőtt, hogy – varrni tanul.

Igaz, hogy nem az édesmamája tanítja, nem is az a jó falusi néni, akinél vendégségben van a testvéreivel együtt, hanem – Öcsike. Ő biztatta fel, hogy titokban vegyen ki tűt, cernát a néni munkakosarából.

– Majd én megtanítalak varrni, Hancikám, – mondta gyöngéden Öcsike. – Kis leánynak illik ám varrni tudni.

– Tudom, – mondta Hancika.

– Nézd csak, – folytatta Öcsike még gyöngédebben, – itt egy hálóing. Tudod, hogy kié?

– Tudom, – mondta Hancika. – A bácsié.
– Azs ám. És látod, mekkora hasadás van rajta? Ezst kellene bevarrni.

– Tudom, – mondta Hancika.

Pedig hát, dehogy is volt hasadás azon a hálóingon! A huncut Öcsi a nyakát varratta be

Hancikával. Mikor elkészült, még meg is dicsérte.

– Ügyes leány vagy, Hancsika. Most tedd vissza a varrósersámot és ne sölj senkinek egy söt se. Én vissadugom az ágyba a bácsi hálóingét. Majd megörül este, ha látja, hogy ilyen sépen meg van varrva. Megkérdezi a nénit, te varrtad meg? A néni azt mondja, nem én!

– Hát akkor ki? Talán bizony valami tündér? Azstán reggel majd megmondjuk, hogy te voltál... Tudom, össe-vissacsókólnak érte!

– Tudom, – mondta Hancika.

Dehát Hancika nem egészen jól tudta a dolgot. Este a bácsi belebujik a hálóingbe, de sehogysem tudja a fejét kidugni rajta. Kinlódik, rángatja az inget, ugrál, táncol, de hiába: beleszorult az ingbe, nem lát semmit, nem tud kiszabadulni. Elindul, meg akarja keresni a nénit, hogy segítsen rajta, belebotlik az éjjeliszekrénybe,

végigesik a padlón. Most már csak négykézláb mer tovább mászni, nehogy megint rosszul járjon.

A néni éppen a gyerekeket fektette le a másik szobában. Nem értette, hogy Öcsike mit nevet magában.

– Talán bizony megint valami nadselü gondolatod támadt? – kérdezte.

– Dehogy, édes néni, dehogy.

Ebben a pillanatban megjelent a küszöbön a bácsi – négykézláb. A néni is, Hancika

is ijedten sikoltott fel; el nem tudták képzelni, ki lehet ez a haragosan morgó, fejetlen szörnyeteg.

Feleség! – Kiáltotta a bácsi, – szabadits ki, de hamar. Valaki bevarrta a hálóingem nyakát! Megölöm, ha a kezembe kerül!

A néni ollóért futott és hamarosan felvágta

Hancika remekművét. Szegény bácsi kimeredt szemmel bukkant elő a hálóing gyomrából.

– Megölöm, aki ez tette velem! – bömbölte.

– Ki lehetett az? – gondolkozott a néni.

No hiszen, nem soká kellett gondolkoznia.

Hancika megszeppent ábrázata hamarosan elárult mindent.

– Te voltál? – ripakodott rá a bácsi.

– Én, – felelte sirva Hancika, – de azt hittem, örülni fog a bácsi, ha bevarrom azt a hasadást...

– Ki mondta neked, hogy ez hasadás? – bömbölte tovább a bácsi.

Öcsike most már nem hagyta cserben a hugocskáját és bátran felelt helyette.

– Én. Én biztattam, hogy varrja meg a bácsi ingét.

– Te? És miért te gézengúz?

– Mert gondoltam, hogy nagyon vicces les, mikor a bácsi nem tudja kidugni a fejét.

– Igen? Nohát még viccesebb lesz holnap, mikor a pincében térdepeltek mindketten! Aztán pedig irok az apátoknak, hogy minél előbb vigyen haza! Nekem elég volt a nadselü gondolataitokból.

– Nem baj, – szolt Öcsike Hancikához, mikor másnap egymás mellett térdeltek a jó

ÓR 922

hüvös pincében, – ebben a faluban senkinek sem tetszenek azs én nadselü gondolataim. Hát majd máshol folytatom, tudod?

– Tudom, – mondta búsan Hancika.

Elek nagyapó.

Mikor a kis harang szól...

— Irta: Nászai Elza. —

Csitt! gyerekek, csitt! Ne beszélgetsetek... a kis harang szól!...

Csakugyan, a kis harang ezüstös hangja lágyan énekelgetett bele a pusztá alkonyati csendességébe.

Bim-bim-bam, bim-bim-bam...

— Imádkozzunk! — suttogták a gyermekek s kis kezüket összetették.

Ave Mária...

És csengett-bongott tovább a kis harang. Pihenőre intő szavát mintha hallgatta volna az egész messze pusztaság.

Meglapult az esti szellő, összesimultak a suttogó levelek, elhallgatott a pitypalatty, az érett kalászok kiegyenesítették hajlongó derekukat... csak a csacska nyárfalevelek nem birták soká' a hallgatást, bele-belefogtak a zúgás-búgásba, de mintha saját hangjuktól megijedtek volna, úgy-úgy elhallgattak.

A rózsaszínű felhők megálltak az ég mélységes-kék tengerében; a fecskék némán lengtek a magasban és a nagyfülű nyulacsák... bizony mondom, még azok is felhagytak a vacsorálgatással s nagy fülüket magasra tartva üldögéltek a zöld herében, elfeledve minden félelmüket.

És csengett-bongott egyre a kis harang.

Bim-bim-bam, bim-bim-bam...

Igen... olyan mesélni való idő volt. A mese is cseng-bong, mint a kis harang, beleszáll a gyermekek szívébe, s ott énekelget csudálatos szép dolgokról, néha éltek színes alkonyatáig.

— Jól van. Majd ha már nem szól a kis harang, szóljon a mese — felelt édesanya, s leültek mindnyájan a fák alá, a kakukfű, a földi mogyoró, a fodormenta illatos szomszédságába.

Elhallgatott a kis harang, csend borult a pusztaságra.

A tüzes napgolyó lehanyatlott, piros sugarai visszahúzódtak a rétről, kékes-szürke árnyak lopódtak az erdőeskékre és a sárga búzatáblákra Csak fenn az égen ragyogott még néhány felhő szelid rózsaszín ragyogással.

És édesanya elkezdett csendes hangon mesélni:

— Valamikor réges-régen, több száz esztendővel ezelőtt, ezen a tájon vad, mocsaras vidék volt. Messzeterjedő nádasok borították a földet, csak itt-ott emelkedett egy-egy száraz halom és csak itt-ott látszott tiszta kék víz.

Ezekben az ős-nádaserdőben éltek az emberek. Félig állati módon. Csak a haragvó és büntető Istenben és gonosz szellemekben hittek, a jóságos Istent nem ismerték.

Egymással is inkább harc és háboruban éltek, semmint szeretetben és békeben.

Egyszer egy öreg remete érkezett a tájra. Kunyhót épített magának a nádrengeteg szélén s esténként felkereste az embereket pásztortüzeik mellett.

És mikor látta, milyen rideg életük van, milyen durva a lelkük, hogy nem szeretik egymást az emberek, nagyon megsajnálta őket.

— Nem ismerik az Ur Jézust, azért ilyenek. Ha ismernék, szeretnék őt is és egymást is. — És beszélni kezdett nekik Jézusról.

De az emberek nem szívesen hallgatták. Kinevették, kicsúfolták, talán el is kergették volna a vidékről, ha az öreg remete a gyékényfonásban nem ügyeskedett volna s őket és különösen a gyermekeket, sok hasznos dologra nem tanította volna.

Ezért eltűrték maguk között, de szép tanításait nem szívesen hallgatták.

Az öreg remete ezen nagyon elszomorodott.

— Édes Jézusom, mikor ismernek meg Téged? Miként szóljak, hogy megértsenek, ha Rólad beszélek?

Soká töprenkedett így a jó öreg remete, mikor egyszer csak felelt neki Jézus. Tisztán hallotta, hogy a csendes éjszakában imígyen szólott hozzá valaki: „Majd beszél helyetted a kis harang!”

Kis harang . . . De honnan vegyen egy szegény remete harangot?

Mindegy? — Ha Jézus megígérte, meg is adja.

Ő majd csak haranglábról fog gondoskodni.

Es elindult az öreg remete, hogy a fábanszegény vidéken valahol egy alkalmas kétágu törzset találjon.

Napokig tartott, míg talált egyet, de még tovább tartott, míg nagy ügyelbajjal, részint vizen, részint szárazon, haza ért vele.

Otthon aztán boldogan felállította a villaalaku törzset és várt, várt, imádkozó lélekkel a megígért kis harangra.

És lám, egy csudaszép nyári alkonyatkor, amikor színes ragyogásba borul ég, föld; amikor imádságba fog a nagy természet is, ilyen csendes alkonyatkor egy ezüst harangocska jött repülve a kék levegőn át.

Kik hozták? A pirosszinű napsugarak? Az aranyos palástu báránnyelűk, vagy egy sereg villogó szárnyu fehér galamb? — Vagy talán rózsástestű angyalkák szálltak felhőről-felhőre és hozták a harangocskát egyenesen a menyországából? . . . Senki sem tudta, senki sem látta, csak egyszerre ott függött a haranglábon.

Es azután megszólalt. És ezüst nyelvecskéje olyan hivatkozóan, olyan édesen zengett, hogy az emberek felfigyeltek, csudálkozva hallgatóztak, azután pedig megindultak felé.

A gyermekek legelől, azután az édesanyák, azután az öreg emberek, legutóbbára az erős férfiak is.

Végre mind ott álltak az emberek az egyszerű harangláb előtt.

Ekkor elhallgatott a kis harang és megszólalt az öreg remete.

És a gyermekek és a felnőttek hallgatták soká, soká.

Azt magyarázta nekik, hogy a szeretet hangján szólt olyan édesen, azért követték a hangját ide . . . A szeretet hangján szól az emberekhez Ur Jézus is, kövessék azt is.

S azontul minden alkonyatkor össze-

hivta a kis harang az embereket, s minden este szólt hozzájuk az öreg remete. Addig-addig, míg a vad emberek szívébe is beleszállt a szeretet, s szerették az Ur Jézust, szerették egymást is a jó öreg remetét; és szerették, nagyon szerették az édeshangu, ezüstszólasu kis harangot.

Mesélés közben édesanya felállt s csendesen hazafelé sétált a gyermekekkel.

Körültük lassan sötétedett a puszta, itt-ott pásztortüzek lobbantak fel, szólt a pity-palatty, vigan hegedültek a tücskök, s a fekete jegenyék mögött bujkálva kandikált a telt-hold barátságos, piros arca.

Öreg este lett, mire haza értek.

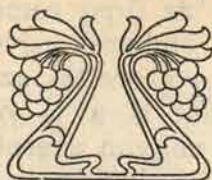
Előfizetési árak:

Egész évre : 160 lei. Fél évre . . . 80 lei.
Negyed évre 40 lei. Egy óra . . . 15 lei.

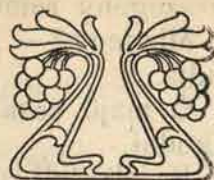

A Cimbora hetenként egyszer, vasárnap jelenik meg.

Az előfizetések a „Szabadsajtó“ Könyvnyomda és Lapkiadó r.-t. Satu-Mare (Szatmárnémeti) címre küldendők.

MESEFOLYAM

A mesék megindulnak és folynak, mint folyam vize.
Elhaladnak a parti virágok mellett és tükrözik az eget.

Írta: BALÁZS FERENC.

(Folytatás.)

A mese kialudt. Évike uj kérdésre ébredt:
– Nem szeretem a Pista rosszcsont barátját. De nagyon, nagyon sajnálom. Vajjon miért nem tud ő is jó lenni, mint mi?

– Megmondom azt én mindjárt. Hanem előbb mondj meg nekem te valamit. Ugye, te elég jó kislány vagy?

– Az vagyok – felelte Évike önérzetesen.

– Miért vagy jó?

– Mert szeretem az embereket s akkor úgy érzem, hogy csak jó lehetek velük szemben.

Most Feri bácsi is megfelelt az Évike kérdéseire:

– No látod! A Pista barátja még azért rossz, mert nem szereti az embereket.

Hipp-hopp, a gyerekek beleugrottak a mesefolyamba. Csobbant a víz, mintha nevetett volna. S a kis bölcsőben egy mese fölédredt.

10. Mese

**Rettenetesről, aki azért volt rossz,
mert nem szerette embertársait.**

Egy embert úgy hívták, hogy Rettenetes. Azért hívták így, mert igen félték tőle. És azért félték tőle, mert igen hatalmas és rossz volt.

Az erdőben lakott, ismeretlen, eldugott helyen. Onnan néha belátogatott a falu határára, szóba állt dolgozgató emberekkel, aztán megrabolta őket. Senki sem mert szembeszállni vele.

Volt egy ember, aki azt állította róla, hogy Rettenetes nem volt mindig ilyen gonoszféle. Egyszer, igen régen, alig is emlékszik reá, Rettenetes is szerette az embereket és jó volt. Akkor, persze, még nem hívták Rettenetesnek. Ugy hívták, hogy Jóember. Mert igen jó ember volt.

Ott lakott a falu szélén kis, omladozó házacskában. Az volt a foglalkozása, hogy kora reggel vállára vetette a fejszét, kiment az erdőbe és lát vágott. Délben a felesége utána vitte az ebédet. A fejsze csattogásáról messziről lehetett tudni, hogy hol dolgozik a favágó. Ha pedig valahova messze sűrűbe ment sudár magas fákért, akkor az asszony kiáltozni kezdett:

– Merre vagy, Jóember?!

A favágó ezt a kiáltást akárhonnán meghallotta. Erre ő mégjobban kezdett kiáltozni:

– Itt vagyok, édes feleségem!

Minden nap külön megörvendezték a találkozást. Jobban esett így az ebéd is. De annál szomorubb volt az elválás. Jóember megölelte, megcsókolta a feleségét és azt mondta:

– Hát már méssz, kicsi feleségem?

– Mennem kell, otthon várnak a gyerekek. Mit küldessz Iluskának és Déneskének?

Erre Jóember odament a nagy fához, amelyre a tarisznyáját akasztotta, abból elővett egy kicsi orsót és egy kicsi ostoronyelet. Az egyiket küldte Iluskának, a másikat küldte Déneskének.

Aztán nagy jókedvvel újra vágni kezdte a fát.

Megtörtént, hogy ebédutáni pihenők alatt a sűrűből kis őzike szökkent eléje. Megállott a ledöntött fák előtt és nézte Jóembert. Néha olyan közel ment hozzá, hogy a fejszével könnyen meghajíthatta volna. De Jóember így gondolkozott:

– Minek bántanám a szelid kis őzikét? Rossz ember volnék, ha megtudnék valakit ölni.

Néha találkozott az erdőben egy ifju emberrel. Az ifju ember víg arccal köszöntötte és boldogan ujságolta:

– Tudod, mi a hír, Jóember?

– Ha megmondod, megtudom.

– Az a hír, hogy boldog leszek. A szomszéd városban lakik egy gazdag ember. Van annak egy csodaszép leánya, úgy hívják, hogy Csodaszép. Ma megkértem a kezét és ő azt mondta, hogy eljön hozzám feleségül.

– Örülsz ennek, ifju ember?

– Igen örülök, Jóember. Csak valamitől félek. Az apja igen gonosz ember és másnak akarja adni a leányát. Mert én szegény vagyok. De nem bánom, akármit akar. Megmondtam neki szemébe, hogy ha nem adja a lányát szépszerével, elviszem erőszakkal. Megszöktetem Csodaszépet, mert ő szeret engem.

– Jól teszed, ifju ember.

És boldog volt, hogy látta az ifju boldogságát. Mert neki boldogságot szerzett az, ha láthatta a mások boldogságát.

Egyszer találkozott az erdőben a Csodaszép apjával, aki óvatosan járt az erdei ösvényeken és úgy látszott, valakit keresett. Jóember megszólította:

– Kit keres, jó ember?

A Csodaszép édesapja összerezsent, de aztán bátran mondta:

– Egy ifju embert keresek, aki, azt mondják, mindennap erre sétál. Ugyan bizony, nem látta valamerre?

– De igen, – válaszolta Jóember. – Hanem mit akar vele?

A gazdag ember közelebb lépett és eltortult arccalmondotta:

– Meg akarom ölni.

– No már azt nem teszi, én mondom magának. Hogy is jut eszébe, hogy ilyen gonosz dolgot cselekedjék? Van szive, hogy ezt akarja?

– Meg akarom ölni, mert elrabolta a leányomat, – felelte a gazdag ember és kést vett elő a zsebéből. És elrohant.

Estére fáradtan, összetépett ruhával érkezett vissza a favágóhoz. Jóember ezen az éjjel nem ment haza. Távoli helyre került a házacshájától, gondolta, nem fárasztja magát a sok járással. Ott ült egy ledöntött fatörzsön.

A gazdag ember odalépett eléje és azt mondta:

– Egész nap kerestem, nem találtam. Hanem tudja mit? Annyi pénzt adok magának, amennyit kíván, ha megöli holnap, amikor erre jár.

Jóember elirtózott, amikor ezt meghallotta. Eltaszította a gazdag embert és azt mondta neki:

– Egy szót se többet! Nekem nincs ahoz szivem; mit is gondol? S ha maga úgy szeretne másokat, mint ahogy én, magának sem járna az esze ilyen rettenetes dolgokon.

A gazdag ember látta, hogy itt szóval semmit sem ér el. Ugy tett tehát, mintha elmenne, hanem megleste, mikor Jóember elaludt, akkor odalopakodott, kivette a szivét, megkeverte benne a szeretetet és megölte. A Jóember szivében szines virág volt a szeretet, mikor a gazdag ember megölte, úgy lehervadt, mintha forró vízzel öntötték volna le.

Reggel ébred a favágó, hát olyan különösen érzi magát. Veszi a fejszójét, hogy tá-

madjon neki a legnagyobb fának, akkor hirtelen kiszökik a sűrüből egy kis őzike. Megállott előtte és bámész szemekkel nézett reá.

– Mit akar ez a buta állat?! – dühösködött a favágó és neki hajította a fejszójét. A szegény kis őzikét elborította a vér.

Nemsokára jött a felesége, hozta a reggeli kenyereket. A favágó most még haragosabb lett:

– Mit hoztál? Fekete kenyereket? Pusztulj a szemem előtt, mert megkergetlek!

Szegény asszony semmit sem értett a dologból. Szólani próbált:

– Iluska és Déneske egész éjjel nem aludtak, téged vártak. Aztán reggel korán fölkeltek és sirtak nekem, hogy jöhessenek velem. Nem ették meg a kenyérkéjüket, hogy neked több jusson.

A favágót elöntötte a megáradt harag. Nekirohant az asszonynak és ütni kezdte:

– Hallgass már, te faluszája!

Aztán undorodva vágott neki az erdőnek. Találkozott az ifju emberrel. Felemelte a fejszójét és agyonütötte az ifju embert.

Olyan rossz ember lett belőle, amilyent csak a mesék ismernek. Az emberek féltek tőle, messziről elkerülték. Régi nevét mindenki elfelejtette. Elnevezték Rettenetesnek.

Néha a szivéhez kap, mintha ott fájna valami. De akkor a legrettenetesebb. Akkor, mint a megvadult bika, se lát, se hall, mindenkinek nekitámad. Felesége s gyermekei elbujdostak. Egyedül maradt, magának.

Ha valaki megtudná tenni, hogy szivében új életre ébressze a szeretetet, Rettenetesből újra Jóember válnék. Mert Rettenetes azért rossz ember, amiért megölte szivében a szeretetet. Amiért senkit, de senkit sem szeret. Azért. Amiért senkit sem szeret.

*

(Jövő vasárnap másikat mesélünk.)

Tamás érdeklődik.

(A hideg vidékek madarairól.)

Tamás: A forró vidékek őserdőiről beszélgettünk már. Nagyon érdekes ott az élet. Hatalmas fák nyulnak az ég felé, kuszó növények indái szövik át az erdőt, majmok rikácsolnak a fákon, az ágak között ragyogó színű madarak röpködnek. Arról gondolkodtam, hogy a hideg vidékeken milyen nagy csend van. Milyen kevés az állat és növény!

Apa: A nagyon hideg vidékeken alig van élet. De ahol a hideg még elviselhető, az állatok éppen olyan nagy számmal élnek, mint a forró vidékeken.

Különösen elmondhatjuk ezt a tenger közelében levő szárazföldről és a tengerből kiemelkedő szigetekről. A madarak milliói laknak a szigeteken vagy parti sziklákon, olyan tömegben szállnak néha fel, hogy távolról felhőknek néznék őket az ember.

Tamás: A hideg vidékeken, kevés növény van. Magokból nem élhetnek a madarak. Honnan veszik a táplálékukat?

Apa: A végtelen tenger ellátja őket táplálékkal. A halak és kagylók bő eleddel adnak, különösen bizonyos időszakok-

ban. A halak a mélyből feljönnek az év bizonyos szakában, hogy ikráikat lerakják. Ilyenkor a víz felszíne mérföldekre csillog. Oly sűrűn usznak a vízben, hogy az evezőlápát percekig egyenesen áll, ha a vízbe dugjuk. Mindenütt a halak végtelen tömege. Ez a szürete a tengerparti embernek és a halász-madaraknak.

Tamás: Sokáig tart a halaknak a vándorlása?

Apa: Hónapokig. A különböző fajta halak nem egy időben jönnek és nem egy időben vonulnak vissza a mélységbe. A tengeri madarak nemcsak a halak közül kaphatnak táplálékot, hanem ott maradnak számukra az ikrák és apró halak milliárdjai. A madarak ilyenkor alig mennek ki a szárazra, uszkálnak a végtelen tengeren. Tolluk zsiros, a vizet nem eresztí át; nem is fáznak meg soha.

Tamás: A sirályokon kívül más madarak is élnek ezen a hideg vidéken?

Apa: A sirályoknak ezer meg ezer fajtája van. De rajtuk kívül még számtalan madárfaj lakik ottan. Különösen sok haszna van az ottlakó embereknek a pehely-kacsákból.

Tamás: Ha ezek a madarak a vízben élnek, hogyan fogják meg őket az emberek?

Apa: Mikor a fészekrablás ideje elérkezik, a pehely-kacsa közeledik valamelyik sziget felé. Ekkor még rajokban vannak. Kitűnő uszók, nagyon ügyesen buknak a víz alá halak és kagylók után. Percekig kibírják lélekzetvétel nélkül, táplálékukat néha 30–40 méter mélyből ragadják fel.

A fészekrablás közeledése idején a rajok párokra válnak és így indulnak a fészekrabló hely felé. Elöl megy a tojó, utána bizonyos távolságba a kácsér. Féltékenységük eltűnik. A tojó nyugodtan megy a szárazon, nem fél a házak láttára, sőt bemegy a szobákba is. A kácsér nem veszíti el teljesen óvatosságát, nem megy szoroson a tojó mellett, hanem bizonyos távolságban követi. Ha a tojó bemegy a konyhába, vagy a házi állatok közé, a kácsér elérkezettnek látja az időt a mene-

külésre. Ő nincs olyan nagy bizalommal az ember iránt.

Tamás: Az emberek persze megfogják a tojót és megeszik.

Apa: Nagyon tévedsz, fiam. Az ottlakó emberek ravaszabbak, mint te vagy. Ők nem a husra vágyakoznak. Megvárják míg a tojó fészket rak, kibéleli szépen saját tollaival. Kitépi melléből az értékes pelyhet és tollából pompás, meleg fészket csinál tojásai számára. Aztán lerakja tojásait. A szegény kacsára most szomorú idő következik. A szigetlakó megrabolja a fészket, kiszedi a tojásokat, kiveszi a drága pehely-bélést és a tojó megtépett mellel és bús szivvel áll az üres fészkek mellett. A kacsa ekkor kirepül a nyílt tengerre és megkeresi párját. Néhány nap múlva ismét kijön a szárazra, hogy új fészket készítsen. Minthogy néki már tollai nincsenek, nekimegy férje mellének és hátának, alaposan megkoppasztja és az új fészket is kibéleli. Ha szerencséje van, ezt a fészket nem fedezik fel és kikelt gyermekeivel mehet a tengerre. A kácsér a megkoppasztás után búsan hagyja el a tojót, kimegy a tengerre, ott felkeresi hasonlóan megtépászott társait és azokkal él meg. tollai ismét ki nem nőnek.

Tamás: Mikor táplálkozik, el kell hagynia a fészket. Nem szoktak az ilyen üres fészkekből a tojások eltűnni?

Apa: A tojások közül gyakran eltűnik egy-kettő, míg a tojó táplálék után jár. De ne gondold azt, hogy a ragadozó madarak viszik el a tojást. Ezek is csinálnak kárt, de nem sokat. A tojó t. i. mikor elmegy, gondosan betakarja tojásait a fészkek szélén levő tollkoszorúval. Allat, madár nehezen láthatja meg. Meglátja azonban a közelében fészkelő másik kacsa. Égő szemekkel figyeli, mikor hagyja el szomszédja fészket. Alig megy el a tengere táplálékért, leszáll tojásairól, szomszédjából ellop egyet-kettőt és ártatlan arccal ül vissza fészkeire. Mikor a tojó visszajön, észreveszi a rablást nem csinál nagy dolgot belőle. Megvárja, míg valamelyik szomszéd táplálék után megy és lop ő is magának

egyét-kettőt. Így vándorolnak a tojások fészekről-fészekre. Gyakran megesik, hogy a kikelt kacsák között egy sincs olyan, mely a kiköltő anya tojásaiból származott volna, de azért a leggondosabb szeretettel nevelik az anyák a kis kacsákat.

Tamás: Nem értem, hogyan tudnak a gyámoltalan kis kacsák a tengerre menni és ott megélni?

Apa: A tengeren már könnyen boldogulnak. Már piciny korukban kitűnően usznak és hamarosan megtanulják az öreg kacsáktól, hogyan szerezzenek táplálékot. A tengerig nagyon nehéz elmenni. A szárazon nagyon lassan tipegnek és nagyon gyámoltalanok; mindenféle állat elfoghatja őket. Anyjuk sem nyújthat sok védelmet, mert a szárazon ő is gyámoltalan, még sokkal nehezkesebb és gyámoltalanabb, mint a mi kacsáink. A szigetlakók a jövő reményében segítenek rajtuk. A kis kacsákat kosarakba szedik és elindulnak a tengerpart felé. Az anyák csoportosan követik a kosarakban levő gyermekeiket. A víz partján a kosarakat kifordítják. Most kezdődik az igazi zür-zavar. Az anyák csalogatják a kicsinyeket, mindenik arra törekszik, hogy minél több és több fiókéval uszhasson ki a nyílt tengerre. Most tehát még egyszer össze

cserélődnek a kis kacsák. De nem panaszkodhatik egyik sem, bármelyik tojó mellé jut, ugyanolyan gondos bánásmódban lesz része, mintha igazi anyjával került volna össze.

Tamás: Ha elfáradnak a tengeren, nem pusztulnak el a kis kacsák?

Apa: A kicsinyekkel megtörténik, hogy elfáradnak. Ilyenkor az anyjuk rövid időre szárazra viszi őket. Ha pedig sziget nincs közel, kiterjeszti szárnyait, a kicsinyek ráülnek a hátára és szárnyaira, míg ki nem pihenik magukat. Rendkívül gyorsan megnőnek, két hónap alatt majdnem olyan nagyra nőnek, mint az anyjuk. Ilyenkor csatlakozik hozzájuk a him és más kacsacsaládokkal egyesülve nagy rajokban uszkálnak a tengeren.

Az ezüst forint.

— Irta: Váradi Antal. —

Még a régibb, boldog világban történt, mikor az ezüst forintosok járták még, hogy Bandi egyszer kapott a keresztanyjától születése napjára egy szép, ezüst forintost.

Képzeltetik, hogy megörült neki! Hogy mutogatta egész nap a barátainak, az ismerősöknek, a szomszédoknak s elindult vele faluhosszat dicsekedni, mutogatni s utközben fel-felhajította a levegőbe, meg elkapta s megint felhajította újra.

Ekközben kiért a faluból. Tovább, tovább haladt az országúton, egész a tópartra, mely ott terült el a falu végén. Ott andalgott, egyre a szép ezüst pénzt nézegetve, fel-feldobva, meg elkapva, míg

végre kiért egészen az erdőszélre, ahol már a dülő-út kezdődött.

Ott aztán a szemközt jövő szekerek nagy port vertek fel, úgy, hogy Bandi ruhája egészen fehér lett a portól. Vissza is fordult nagyhamar, de még előbb, búcsuzóra, feldobta a forintost jó magasra, hogy elkapja megint. Az egyszer azonban megjárta. Jó magasra dobta fel, de olyan magasra, hogy alig látta, leesni pedig éppenséggel nem látta. Mintha eltűnt volna a levegőégben.

No, képzeltetni a Bandi keserűségét és szomorúságát.

Oda a szép ezüst forint!

Lekuporodott a földre, a fűre, a bok-

rok aljába . . . túrta a port és a földet, mintha a föld nyelte volna el. De nem lelte sehol.

A könnyei sűrűn folytak . . . A születésnap ajándék, amelynek úgy örült, oda!

Nagy keservvel indult vissza a falunak, utközben is a földre nézegetve — habár tudta, hogy mely tájon vesztette el, — mégis, még csodát is remélt, hogy mégis talán valahol csak előragyog az ezüstpénz és ő megint boldog lesz kis ajándéka birtokában.

De csak nem ragyogott elé sehonnan az ezüst pénz. Bandi keservesen sirt. Megfogadta magában keményen, hogy ha még egyszer lesz egy ilyen drága kiucse: őrizi a zsebében, vagy odaadja az édesanyjának, őrizze meg ő, akkor bizonyára nem fog elveszni.

Pedig az édesanyja százszor meg százszor mondotta néki, hogyha valamije van: arra úgy vigyázzon, mint a szeme világára. Ne hajigálódzék vele, tartsa a kezében. Tegye el és több efféle arany tanácsokat. De biz azokról Bandi most az egyszer megfeledkezett. Holott szófogadó fiu volt különben. Nem felejtette ezt az anyai intéseket.

Amint így, magában keseregve, arcán lepergő könyekkel, menne az uton — egyszerre szemben jött vele egy öreg koldus.

Megáll Bandi előtt és fáradtan dőlt botjára. Aztán megszólította Bandit.

— Ugyan édes fiacskám — mondja neki — nem tudna engem utba igazítani: merre van a dülő-ut? Már nagyon fáradt vagyok és félek, hogy eltévedek. Pedig estére a szomszéd faluban kell lennem!

Bandi is elég fáradt volt, de hát eszébe jutott édesanyja mondása: fiam, ha szegény emberrel találkozol s kér valamire; ne sajnáld a fáradtságot. Isten megjutalmaz érte!

— Én bizony elvezetem a dülő-utig ezt a szegény öreg koldust — gondolta magában.

És azzal megfordult s azt mondotta az öregnek:

— Jöjjön csak velem, bácsi, én majd elvezetem a szomszéd falu dülő-utjáig.

és meg is indult vele a poros ország-uton.

A koldus — vagy miféle volt — ránézett és észre vette, hogy a fiu sir. Megállott és megkérdezte:

— Fiacskám, mi bajod?

— Jaj, bácsikám, ne is kérjje, nagy bajom van nékem. De csak jöjjön azért velem, elvezetem én magát — és vezette az öregot tovább az uton. Ballagott, ballagott, az öreg utána, mialatt lassan peregtek a könnyei a kis orcáján.

Hiába kérdezte az öreg. Nem akarta megmondani. Szégyelte is egyrészt, de meg fájt is neki újra meg újra föltépni az ő szive bánatát, úgy sem tud azon segíteni már senki.

Visszaballagott az uton, kézen vezetve a fáradt öreg embert, ki utközben tudakozódott a falu nevéről, a vidékről, a vizek és hegyek neveiről, amelyeket utjokban találtak. Bandi szepegve, még mindig a könnyeivel küzdve felelgetett neki utközben.

Végre, mikor már közel értek a dülő-ut kezdetéhez, amelynél el kellett válniok egymástól, az öreg még egyszer megkérdezte Bandit:

— Nézd, fiacskám . . . elmondhatod nékem a bajodat. Én nem segíthetek tán rajtad, de hátha adhatok valami jó tanácsot? Tudod, a tapasztalt öreg emberek sokszor nagyon jó tanácsokat tudnak adni.

Bandi felfohászkozott:

— O, édes jó bácsikám, tanácsot azt én is tudok most már adni magamnak, azt, hogy ne hajigáljam máskor az ezüst pénzt magamra, mert könnyen elvesz. De most már késő. A pénz elveszett.

— No, no, csak nincs a tenger fenekén? Mert onnét bajosan kerül elő. De ha máshol van, még megtalálod!

Bandi aztán letörölte könnyeit, elmondta az esetet. Mire végigmondta, újra eleredtek a könnyei.

— Édes, jó fiacskám, ha nem volnék olyan szegény, magam is oda adnám neked az elveszett pénzt, de bizony magamnak szűköcskén van. Hanem ne sirj, jó az Isten, nem hágy el. Látom, te jó fiu vagy, megsajnálod a szegényeket, raj-

tam is megkönyörültél. Az ilyen fiut megsegíti a jó Isten.

Azzal búcsut véve a dülő-ut sarkán Banditól, áldást mondott rá még egyszer, megmagyaráztatta magának az utirányt a szomszéd határ irányában a dülő-uton. Bandi még egy darabig utána nézett, aztán megfordult ő is, hogy elinduljon, nagy szomoruan, még mindig szepegeve, sirdogálva hazafelé.

Hát amint megindult, egyszerre csak utána kiált az öreg koldus, éppen a dülő-ut sarkán:

— Fiam, fiam, gyer csak ide!

Bandi megfordult, odasietett.

— No, mit kíván édes bácsikám?

— Csak ezt akarom megmutatni. — És a porba bökött a kampós botjával. — Ihol az ezüst forint! — És ott feküdt a por-

ban, de félig már kicsillogva a fű szélén az ezüst pénz. Az öreg koldus megtalálta.

Bandi fölkiáltott örömeiben:

— Hála a jó Istennek!

— Látod, édes fiam, ha nem kisértél volna vissza, nem találtad, azaz: nem találtam volna meg az ezüst pénzt. Ebből az a tanulság, hogy aki másokkal jót tesz, az magával is jót cselekszik.

Károly meg Lóri.

Irta: Székely Nándor.

Károly nem volt fiatalember és Lóri nem volt kisasszony. Bár Károly komoly, erélyes és erős volt, mint egy férfi és Lóri kecses, kápráztató-szinü ruháju, csacsogó teremtés, mint egy igazi kisasszony. Károly, a félelmetes valaki, házőrző komondor volt, Lóri pedig — hiszen most már tudhatjátok — papagály volt ugyanabban a házban, sőt mondhatnók: ugyanabban a konyhában. Mert Károly is, meg Lóri is rendesen a konyhában tartózkodtak. Különösen délelőtt, amikor az ebédet főzték. Lóri azért volt ilyenkor a konyhában, mert odabenn takarítottak és itt találták meg azt az alkalmas zugot, ahova Lóri kalitkáját felállíthatták. Károly meg, — Istenem, Károly meg — csupa barátságból tartózkodott ilyenkor a konyhában. Mert Károly és Lóri igaz barátságban éltek egymással. Ez a barátság olyan meleg és olyan őszinte volt, hogy sok csalfalelkű, csélesap fiu tanulhatna belőle és igazán szerethetnék egymást ebben a szeretetnélküli világban, mint ahogy Károly és Lóri szerették egymást.

Hogy miben nyilvánult meg az ő nagy szeretetük, igaz barátságuk? Azt is

elmondom... Amikor a szakácsné az ebédet főzte és egy percre kiment a konyhából, Károly felágaskodott az asztalra, leemelt egy jókora darab hust, sültet, főtet, még a nyersét sem vetette meg, odavitte a sarokba és aztán felágaskodott Lóri kalitkájára, a lábával félretolta a kalitka závarját, Lóri kisasszony nagy kényesen kiszállt a fényes rézpalotából, odatipegett a sarokba és mindketten jóévtággal elfogyasztották a zsákmányt. Amikor készen voltak Lórika viszaszétállt a palotájába, Károly ismét elzárta a reteszt és kisomfordált a konyhából, mintha semmi sem történt volna. Így ment ez sok-sok ideig és soha senki sem tudta meg hova tűnnek a legizletesebb falatok. Mire a szakácsnő bejött a konyhába, Károly már valahol az eperfa alatt szundikált, Lórika meg oly ártatlanul hunyorgatott két kerek szemével, mintha azt sem tudná, mért sürgölődik, forgolódik annyit a szakácsné. Így éltek hosszú ideig a legnagyobb egyetértésben, a hus eltűnt az asztalról, Lóri meg Károly jólaktak és soha senki nem tudta, ki a tolvaj.

Egyszer aztán nagy baj történt. Károly szegény csendben elhalálozott. Öreg volt-e, avagy a nagy jómód vetett-e véget váratlanul életének, elég az hozzá, hogy egy csendes őszi napon elköltözött ebből a szomorú világból, itt hagyta a perlekedő szakácsnőt, Lórit, a hűséges társát, a finom pecsenyét, az árnyékos eperfát, amely alatt oly édesden tudott szundikálni a finom ebédek után, szóval mindent-mindent itt hagyott. Lóri szomoruan gubbaszkodott kalitkájában, senki sem látogatta meg többé, senki sem felezte meg oly jószíviúen ozsonáját vele, senki sem nyitotta ki tömlőce ajtaját, hogy egy kis délelőtti sétára induljon a konyhában. Egyszer csak, hallga! mi történt... Amint a kalitkájában szomorkodik, nyílik a konyhaajtó és belép egy nagy komondor. Lóri félrebillentette a fejét és úgy bámulta az új lakótársat, Károly utódát. A konyhában nem volt senki. A hus ott állt a dézsában nagy deszkával letakarva a sarokban.

A kutya odasomfordált a dézsához, nagy óvatosan kiemelt egy jókora darab húst és csendesen kiillant a konyhából. Lóri türelmetlenül ugrált fel és alá kalitkájában, várta, hogy az új kutya odajöjjön a kalitkához, kinyissa az ajtót és megfelezze vele a kőncot, mint Károly tette. De bizony nem jött. Lóri szomoruan hajtotta le fejét és ha gondolkodni tudott volna, bizonyára arra gondol, hogy jobb volt hajdan, mikor még Károly élt.

Másnap ismét bejött az új kutya a konyhába. Lórira ügyet sem vetett, odasont ismét a hushoz, mint a helyzettel ismerős tolvaj, kiemelt egy darabot és kiillant. Lórit elkésérítette ez a kegyetlen önzés és nagy irigység és elkezdett sikoltozni: — Kutya adjál!

De bizony az új kutya ügyet sem vetett Lóri rikácsolására, dühösen morgott és kiszökött a konyhából. Néhány perc múlva bejött a szakácsné. Máskor talán észre sem vette, hogy loptak a husból, de az új kutya akkora darabot vett el, hogy a szakácsné most már igazán haragra lobbant és elkezdett kiáltozni:

— Ki volt itt a konyhában? Tolvaj, gazember!

Lóri egy darabig hallgatta a kiáltást, aztán ő is belerikoltott:

— Kutya volt! Kutya volt!

Igy csipték el a tolvajt. Persze rögtön elkergették a háztól. Lóri azóta egyedül gubbaszt a konyhában, ha bánatában meg nem halt.

Két kis madár...

*Két kis madár egy száraz ágon
Ringatódzott az ár felett.*

*Nem láttak mást a vizen kívül
Csak a messze kéklő eget.*

*Panaszkodtak, hogy csúf az élet,
S kegyetlenek az emberek.*

*Az ág alattuk meg-megingott,
Ahogy megrázták a szelek.*

Az egyiknek feldúlták fészket,

A másikkal meg az esett,

Hogy párjára az erdő szélén

Egy vadászember rálesett.

Egyedül él most a világban,

Ó, jaj, nincs néki senkije.

A másiknak sincs, s máris együtt

Érez mindkettő kis szive.

... Két kis madár a száraz ágon

Ringatódzott az ár felett.

És nem fájt már, hogy csúf az élet,

S kegyetlenek az emberek.

Fidor József.

